



Magyarország-Románia
Határon Átnyúló Együttműködési
Program 2007-2013

Két ország, egy cél, közös siker!

RÁKÓ ERZSÉBET

Gyermekvédelmi ismeretek – módszertani segédanyag a gyermekjóléti-gyermekvédelmi ismeretek elsajátításához



Európai Unió
Európai Regionális Fejlesztési Alap

www.hungary-romania-cbc.eu
www.huro-cbc.eu

A kiadvány a HURO-1001/268/2.3.1. „Határmenti együttműködés erősítése a szociális szakemberek képzése és munkaerő-piaci orientációja területén – Deepening of cross-border cooperation in the field of training and labour market orientation of social professionals” projekt támogatásával készült.

Jelen publikációk tartalma, nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió hivatalos álláspontját.

ISBN 978-963-9573-75-8

© Rákó Erzsébet, szerző, 2012

Kiadta: Belvedere Meridionale
Felelős kiadó: Jancsák Csaba
Borítóterv: Majzik Andrea
Műszaki szerkesztés: ZKÖ, Belvedere Meridionale

Tartalom

Bevezetés	5
Tematika az előadásokhoz kapcsolódó szemináriumokhoz	7
1. A gyermek- és ifjúkorosztály aktuális helyzete a magyar társadalomban.....	7
2. A gyermekvédelmi gondoskodásra szoruló gyermekek csoportjai, jellemzői, gyermekvédelmi alapfogalmak	8
3. A gyermekvédelmi szemlélet változása, gyermeki jogok	11
4. A gyermekbántalmazás, a családon belüli erőszak	15
5. Gyermekekkel kapcsolatos szociális problémák kezelésének lehetőségei: a gyermekszegénység kérdése.....	19
7. Gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatást nyújtó intézmények rendszere, fenntartók, feladatok, feladatmegosztás	21
8. A szociálpedagógus feladatai a gyermekjóléti alapellátásban: gyermekjóléti szolgálat, gyermekek napközbeni ellátása (bölcsőde, családi napközi, házi gyermekfelügyelet, családi gyermekfelügyelet).....	25
9. A szociálpedagógus feladatai a gyermekjóléti alapellátásban: gyermekjóléti szolgálat, gyermekek napközbeni ellátása (bölcsőde, családi napközi, házi gyermekfelügyelet, családi gyermekfelügyelet).....	26
9. A szociálpedagógus feladatai a gyermekjóléti alapellátásban: gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona, helyettes szülői hálózat.....	27
10-11. A szociálpedagógus feladatai a gyermekvédelmi szakellátás intézményeiben: gyermekotthonok, lakásotthonok, területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás	27
12. A gyermekotthonokban nyújtott szolgáltatások rendszere, különös tekintettel a szabadidő szervezésre.	
A szociálpedagógus feladata a szabadidő szervezésben	28

13. Gyermekjóléti, gyermekvédelmi területen készült esettanulmányok bemutatása.....	29
14. A gyermekvédelemben alkalmazott munkaformák, módszerek	31
15. Hallgatói portfóliók áttekintése.....	32
Mellékletek.....	33
1. számú melléklet a gyermekvédelmi szemléletváltás, gyermeki jogok téma feldolgozásához.....	33
2. számú melléklet.....	35

Bevezetés

Jelen módszertani segédanyag a gyermekvédelemhez kapcsolódó ismeretek feldolgozásához nyújt segítséget. Célunk, hogy a hallgató ismerje fel a gyermek- és ifjú korosztályt veszélyeztető tényezőket, legyen alkalmas arra, hogy a gyermek- és ifjúkorosztályról, mint felhasználó csoportról információkat, tapasztalatokat gyűjtsön és rendszerezzen. A hallgató ismerjen meg módszereket a kielégítetlen szükségletek, veszélyeztetettség felismerésére, feldolgozására, elemzésére és kezelésére. Legyen képes a célcsoport számára kedvezőtlen helyzeteket létrehozó okok, következmények feltárására és értelmezésére. A tantárgyi felkészítés során a hallgató képessé válik a gyermek- és ifjúságvédelmi intézményekben szociálpedagógiai munka végzésére, szakszerű szolgáltatásnyújtásra, a segítő folyamatok tervezésére, kivitelezésére és elemzésére, valamint prevenciós, problémakezelő technikák és módszerek alkalmazására ezekben az intézményekben.

A tantárgy keretében a hallgatók megismerik a gyermek- és ifjú korosztály aktuális helyzetét kutatásokon keresztül, különös tekintettel a veszélyeztető tényezőkre, devianciákra. A hallgatók ismereteket szereznek az 1997. évi XXXI. Gyermekvédelmi törvény által szabályozott intézményekről, azok működéről. Megismerik továbbá az intézményekben a szociálpedagógus feladatait, az általuk betölthető munkaköröket. Elmélyítik azon ismereteiket, amelyek a gyermekvédelmi intézményekben alkalmazható munkaformákra, módszerekre, a segítő folyamat tervezésére, elemzésére vonatkoznak. A szemináriumon az előadáshoz kapcsolódóan gyakorlati, kompetencia- készségfejlesztő feladatokat oldanak meg a hallgatók csoportos és egyéni formában. Ennek célja az elméleti ismeretek elmélyítése, összefüggések felismerése, problémakezelő technikák elsajátítása.

A kurzuson alkalmazott módszerek: tréning, gyakorlás, önálló és csoportos hallgatói munka, szakirodalom olvasása, értelmezése és szintetizálása az előzetes ismeretekkel és a gyakorlati tapasztalatokkal, szituációs játékok, vita, beszélgetés, magyarázat.

A hallgatók a félév során csoportokban és egyénileg is dolgoznak, így létszámtól függően 3-4 csoport működik egy szemináriumon. A szemináriumok többségében előre kiadott feladatok készülnek – ott-

hon elkészítendő feladattal – amit a csoport egy tagja mutat be. Abban az esetben, ha nincs előre kiadott feladat a csoportok órai feladatot kapnak.

A félév végére a hallgatók a feldolgozott feladatokból portfóliót készítenek, amit a félév végén bemutatnak.

Tematika az előadásokhoz kapcsolódó szemináriumokhoz

1. A gyermek- és ifjúkorosztály aktuális helyzete a magyar társadalomban

Kérdések, feladatok:

Gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos folyóiratok (on-line is) ismertetése, ajánlása/(előre kiadott feladat, csoportmunka)

Az Ifjúság 2008 kutatás adatait felhasználva mutassák be a következőket/(előre kiadott feladat, csoportmunka):

- A 15-29 éves korosztály életmódja, devianciák
- A 15-29 éves korosztály kulturális fogyasztásának jellemzői, szabadidős szokások
- A fiatalok munkaerő-piaci helyzete

Irodalom:

SZABÓ ANDREA – BAUER BÉLA (szerk.) (2009): *Ifjúság 2008 Gyorsjelentés*. Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet, Budapest
http://www.mobilitas.hu/uploads/1/hirek/2382/fajlok/ifjusag2008_gyorsjelentes_090520.pdf 2012.08.22.

LAKI LÁSZLÓ – SZABÓ ANDREA (2011): Szempontok az ifjúsági folyamatok értelmezéséhez. In Bauer Béla – Szabó Andrea (szerk.): *Arctalan (?) nemzedék*. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest 13-25 old.

LAKI LÁSZLÓ (2011): Fiatalok a munkaerőpiacon. In Bauer Béla - Szabó Andrea (szerk.): *Arctalan (?) nemzedék*. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest 115-131 old.
http://www.ncsszi.hu/kutatasi-igazgatóság-1_10/ifjusagkutatas-2_14/fontosabb-publikaciok-4_120 2012.07.21.

JANCSÁK CSABA (2008): Az ifjúsági korosztályok. I.1 fejezet. In Nagy Ádám (szerk.) *Ifjúságügy*. Új Mandátum, Budapest 2008, 19-59 old

KÁTAI GÁBOR (2006): *Gondolatok az ifjúságpolitikáról és eszközeiről*. Belvedere Meridionale, Szeged

2. A gyermekvédelmi gondoskodásra szoruló gyermekek csoportjai, jellemzői, gyermekvédelmi alapfogalmak

Fogalmak:

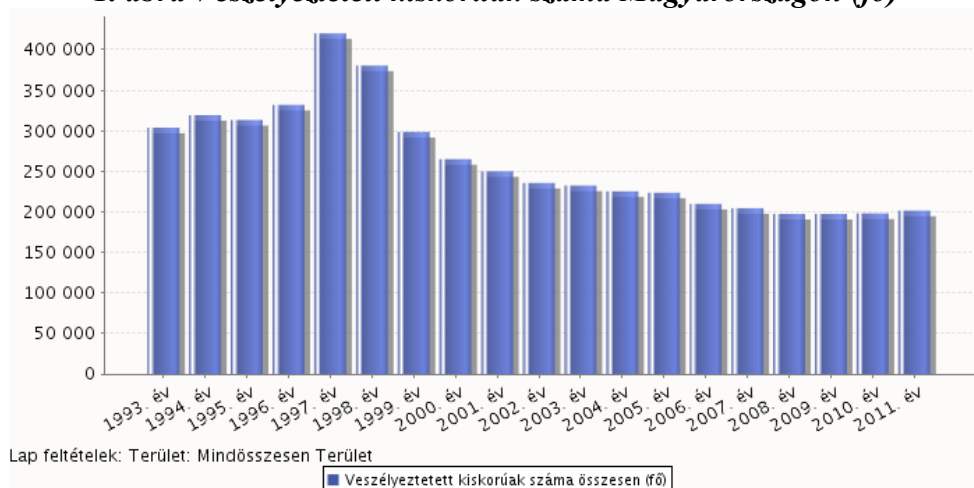
A veszélyeztetettség és a hátrányos helyzet fogalmának megbeszélése különböző szerzők szerint, a fogalom-értelmezések közötti különbségek, hasonlóságok feltárása:

A veszélyeztetettség fogalma: Kerezsi 1995, Szöllösi 2000, Domszky 2004, Herczog 2007

A hátrányos helyzet fogalma: Kozma 1975, Huszár 1981, Papp 1997, Tót 1997, Liskó, 1997, Várnagy- Várnagy 2000, Fejes, Józsa, 2005, Andorka 2006, Liskó 1997, Papp 1997, Tót 1997, Kozma, 1975

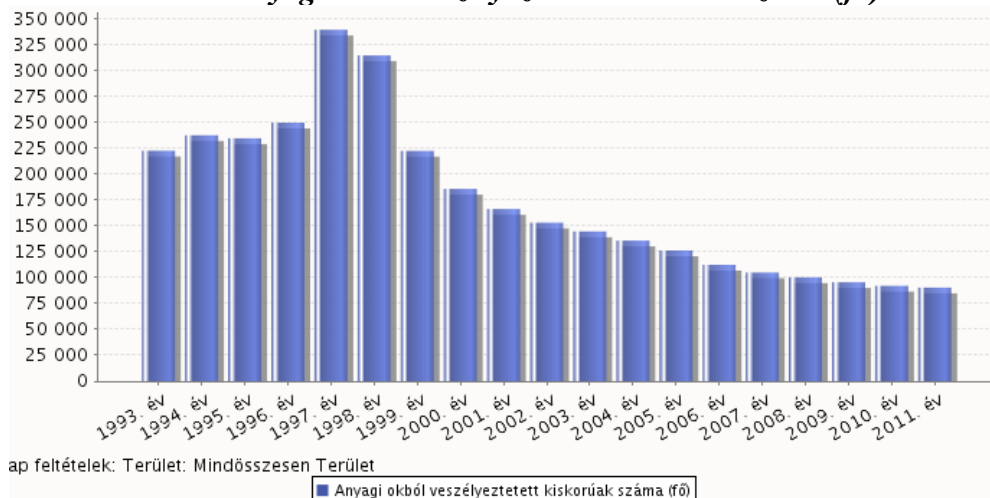
A veszélyeztetettség és a hátrányos helyzet meghatározásainak áttekintése után egyértelmű, hogy a két fogalom közötti különbség hangsúlyozása gyermekvédelmi szempontból is fontos, mivel más típusú beavatkozást igényel a hátrányos helyzet, mint a veszélyeztetettség. A hátrányos helyzet miatt nem vagy ritkán kerül sor a gyerek családból való kiemelésére, míg a veszélyeztetett gyerek esetében ez gyakran előfordul, a veszélyeztetettség mértékétől függően. Mindkét fogalom értelmezése indokolt, mivel az intézményekbe bekerülő gyerekek többsége a veszélyeztetettség mellett hátrányos helyzetű is. Az intézményeknek pedig a legfontosabb feladatuk az, hogy olyan életkörülményeket biztosítsanak a gyerekek számára, amivel megszüntetik a veszélyeztetettséget, mérséklék a hátrányokat. (Rákó, 2011)

1. ábra Veszélyeztetett kiskorúak száma Magyarországon (fő)



Forrás: <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp> 2012. 08. 22.

2. ábra Anyagi okból veszélyeztetett kiskorúak száma (fő)



Forrás: <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp> 2012. 08. 22.

Kérdések, feladatok:

- 1) Elemezze az 1. ábra alapján a veszélyeztetett gyerekek számának alakulását az Ön által választott időszakban!
- 2) Elemezze a veszélyeztetett kiskorúak számának alakulását a Gyermekvédelmi Törvény bevezetése előtti (1997 előtt) és utáni időszakban!
- 3) Mivel függhet össze a veszélyeztetett gyerekek számának a csökkenése? Ön szerint reálisak-e a számok?
- 4) Milyen tapasztalatokat szerzett a veszélyeztetett/hátrányos helyzetű gyerekekre vonatkozóan a szakmai gyakorlata során?
- 5) Sorolja fel, milyen oka lehet a veszélyeztetettségnek?
- 6) Ha rangsorolni kellene az okokat, mit gondol, milyen okból válnak leginkább veszélyeztetetté a gyerekek? Mit mutat a 2. ábra?

Irodalom:

- DOMSZKY ANDRÁS (2004): A gyermekvédelmi szakellátás értékhatára a szakellátás alapértékeinek érvényesülését szolgáló biztosítékok, technikák In Domszky András (szerk.): *Gyermekvédelmi szakellátás*. Budapest, NCSSZI
- FEJES JÓZSEF BALÁZS - JÓZSA KRISZTIÁN (2005): A tanulási motiváció jellegzetességei a hátrányos helyzetű tanulók körében. *Magyar Pedagógia*, 105. 2. sz. 185-205. old.
- HANÁK KATALIN (1983): *Gyermekvédelem és társadalom*. Akadémia Kiadó, Budapest
- HERCZOG MÁRIA (2001): *Gyermekvédelmi kézikönyv*. Kjk., Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Bp.154-160. old., 180-184. old.
- HUSZÁR ISTVÁN (1981): A hátrányos helyzet Magyarországon. *Társadalmi szemle*, 35. 6. sz.
- KEREZSI KLÁRA (1995): *A védtelen gyermek (Erőszak és elhanyagolás a családban)*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó
- KOZMA TAMÁS (1975): *Hátrányos helyzet*. Budapest, Tankönyvkiadó
- LISKÓ ILONA (1997): Hátrányos helyzetű gyerekek a szakképző iskolákban. *Educatio*, 6. 1. sz. 60-73. old.
- PAPP JÁNOS (1997): A hátrányos helyzet értelmezése. *Educatio* 6. 1. sz. 3-7. old.
- RÁKÓ ERZSÉBET (2011): *A gyermekvédelmi szakellátás*. Debreceni Egyetem Kiadó, Debrecen

- SZISZIK ERIKA – KLÉR ANDREA (2000): Akikért a törvény szól In *Esély* 2000/2. sz. 16-41. old.
- SZÖLLŐSI GÁBOR (2003): A gyermekvédelmi probléma, mint társadalmi konstrukció. *Esély* 14. 2. sz. 75-95. old.
- SZÖLLŐSI GÁBOR (2000): Hogy fogalmunk legyen róla...A veszélyeztetettség fogalma az amerikai gyermekvédelemben. *Esély*, 11. 4. sz. 39-71. old.
- VÁRNAGY ELEMÉR – VÁRNAGY PÉTER (2000): *A hátrányos helyzet pedagógiája*. Budapest, Corvinus
- TÓT ÉVA (1997): Szakirodalmi áttekintés. In Papp Ágnes (szerk.): *A hátrányos helyzetű tanulók szakképzése*. Budapest, Munkaügyi Minisztérium

3. A gyermekvédelmi szemlélet változása, gyermeki jogok

Kérdések, feladatok:

- 1) A gyermeki jogok áttekintése az ENSZ Gyermeki Jogokról Szóló Egyezmény Alapján a főbb cikkelyek ismételése.
- 2) Csoportmunka: az 1. sz. mellékletben található állításokat tartalmazó kártyákat osszuk ki a csoportoknak. A csoporttagok vitassák meg a 9 állítást, és fontossági sorrendben rendezzék rombusz formába. Tegyük az asztalra a legfontosabb állítást, majd ez alá a következő két legfontosabbat. Ezek alatt következik három állítás, amelyeket közepes fontosságúnak gondolnak. A negyedik sorban két kártya legyen az ötödik sorban pedig egy kártya: az az állítás, amelyet a legkevésbé tartanak fontosnak. Ilyen módon a kártyák rombusz alakban helyezkednek el. A csoport 20 percet kap, hogy megbeszéljék és eldöntsék a fontossági sorrendet. Amikor mindenki végzett a feladattal az egyes csoportok körbejárnak és megnézik melyik csoport milyen fontossági sorrendet állított fel, majd irányított szempontok alapján történik a feldolgozás.
- 3) Feldolgozás
Minden csoport foglalja össze a megbeszélésük eredményét!
Hogyan hasonlíthatók össze egymással a különböző csoportok eredményei? Mik az azonosságok és a különbségek?
Miért eltérőek a különböző emberek prioritásai?

Vannak-e csoportok, akik –miután meghallgattak másokat- szeretnék emiatt újra gondolni saját döntéseiket a kártyák sorrendjéről? Mely érvek voltak a legmeggyőzőbbek?

Foglalják össze, mik azok a gyermeki jogok, amiket nem tartanak tiszteletben?

Van-e olyan jog, ami nincs benne az Egyezményben és Ön szerint bele kellene foglalni?

Ön szerint szükségük van-e a gyerekeknek „saját Egyezményre”? Miért?

Amennyiben a gyermekek jogairól külön Egyezmény rendelkezik, nem lenne-e érdemes a 18-30 éves fiatalok számára is létrehozni ilyen egyezményt?

Milyen különleges jogokat kellene tartalmaznia egy ilyen a fiatalok jogairól szóló Egyezménynek?

Bár az Egyezmény biztosít jogokat a gyermekek számára, a valóságban mennyi realitás van annak, hogy érvényesítsék ezeket a jogokat?

A fentiekben ismertetett feladat forrása:

PATRÍCIA BRANDER, ELLIE KEEN, MARIE-LAURE LEMINEUR
(szerk.) (2004): *Kompasz. Kézikönyv a fiatalok emberi jogi képzéséhez*. GYISM Mobilitás, Budapest. 80-81. old.

4) Kiknek a kötelessége a gyermeki jogok védelme Magyarországon?

A gyermeki jogok hosszú fejlődés eredményeként alakultak ki. Milyen előzményeit ismeri a Gyermekek Jogairól Szóló Egyezmény elfogadásának?

A gyermeki jogok harmadik generációs emberi jogok. Mit jelent ez?

Hova lehet fordulni segítségért, ha egy gyereket jogsérelem ér?

Foglalja össze a gyermekjogi képviselő feladatait!

Gyakorlata során találkozott-e olyan esettel, amiben a gyermek joga sérült?

5) Készítsen olyan tájékoztató anyagot (plakát, szórólap stb.) a gyerekek számára, amely segíti őket a jogaik megismerésében, megértésében! (csoportmunka)

6) Bokorné Dr. Szegő Hanna (1996) az alábbi szempontrendszer alapján csoportosította a gyermeki jogokat:

- Polgári politikai jogok,
- gazdasági, szociális, kulturális jogok,
- a gyermek speciális védelme a családban és a társadalomban,
- a gyermekek speciális csoportjainak védelme,
- a gyermekek védelme rendkívüli helyzetekben.

Az Egyezmény megfelelő cikkelyének és felhasználásával töltsse ki az alábbi táblázatot a fentebb ismertetett szempontrendszernek megfelelően!

Jogok	Egyezmény megfelelő cikkely
Polgári és politikai jogok	Személyazonossághoz, családi kapcsolatokhoz való jog, A szülőktől való elválasztás tilalmának joga A család egységének védelemhez való joga Véleménynyilvánítás joga Gondolat-, lelkiismeret és vallásszabadság joga Egyesülés és békés gyülekezés joga Magánélet és jó hírnévhez való jog Tömegtájékoztatáshoz való jog
Gazdasági, szociális, kulturális jogok	
	Személyes szabadság védelméhez való jog Gazdasági kizsákmányolás elleni védelem joga A nemi kizsákmányolás elleni védelem joga Káros szerek elleni védelem joga Büntetőeljárás és végrehajtás esetén megillető speciális védelmi jogok

A gyermek speciális védelme a családban és a társadalomban	
A gyermekek speciális csoportjainak védelme	
A gyermekek védelme rendkívüli helyzetekben	

Irodalom:

- BOKORNÉ DR. SZEGŐ HANNA (1996): Egyezmény a Gyermekek Jogairól. In Szilvási Léna (szerk.) (1996): *Gyermek-Család-Társadalom*. Hilscher Rezső Szociálpolitika Egyesület, Budapest
- DOMSZKY ANDRÁS (szerk.) (2004): *Gyermekvédelmi szakellátás*. NCSSZI, Bp.
- DR. FILÓ ERIKA - DR. KATONÁNÉ DR. PEHR ERIKA (2006): *Gyermeki jogok, gyermekvédelem*. HVGORAC Lap és könyvkiadó, Bp.
- HERCZOG MÁRIA (2001): *Gyermekvédelmi kézikönyv*. Kjk., Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Bp. 25-63. old.
- TAUSZ KATALIN (2002): A gyermekek és családok szociális jogai. *Család, gyermek, ifjúság* 1. sz.
- ENSZ Gyermekek Jogairól Szóló New Yorkban 1989. november 20-án kelt Egyezménye, Magyarországon az 1991. évi LXIV. Törvény hirdette ki *Magyar Közlöny* 1991/129.
- 1997.évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

4. A gyermekbántalmazás, a családon belüli erőszak

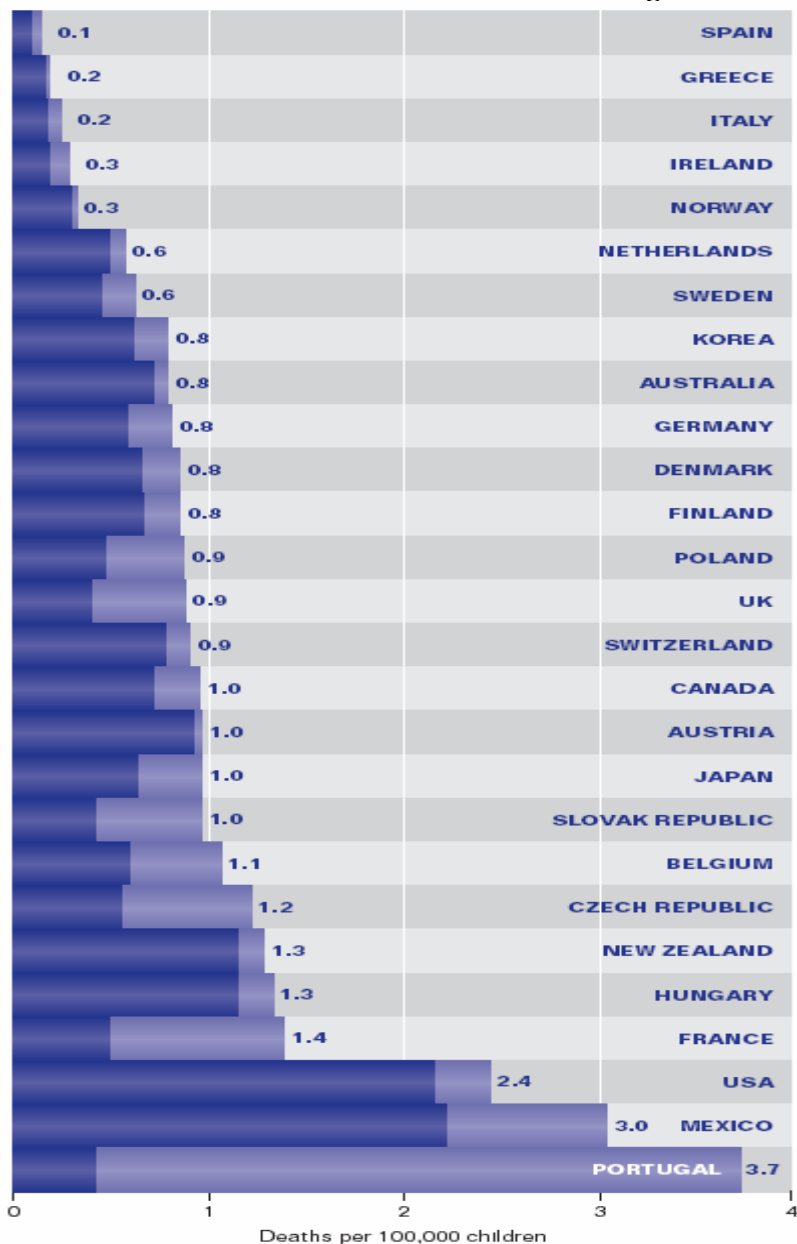
Kérdések, feladatok:

Az UNICEF firenzei kutatóközpontjának (Innocenti Research Center) 2003. évi jelentése szerint a gyermekbántalmazás és elhanyagolás minden országban probléma, függetlenül attól, hogy az adott ország a gazdag vagy a szegény országok táborába tartozik-e.

Az Innocenti Research Center vizsgálta gyermekek jólétét és jóllétét az OECD országokban. A kutatást egyrészt, a különböző országok gyermekbántalmazásra vonatkozó hivatalos statisztikai adatainak az összegyűjtésével, másrészt kérdőíves módszerrel végezték. A kérdőívek kérdései általában vagy a bántalmazással kapcsolatos gyermekkori tapasztalatokra, vagy a saját gyermekkel kapcsolatos viselkedésre irányultak. A központ kutatása szerint minden évben közel 3500 tizenöt évnél fiatalabb gyermek hal meg bántalmazás miatt a fejlett országokban. Hetente 2 gyermek hal meg bántalmazás és elhanyagolás miatt Németországban és Angliában, hetente 3 Franciaországban, 4 gyermek Japánban és 27 gyermek az USA-ban. A bántalmazás kockázata körülbelül háromszor nagyobb az 1 évnél fiatalabb gyermekeknél, mint az 1-4 éves korosztály körében.

A 3. ábra adatai szerint Magyarországon a fizikai erőszak következtében meghalt gyerekek száma tizenháromszor magasabb, mint az utolsó helyen álló Spanyolországban. A diagram azt is jól szemlélteti, hogy az OECD országok közül ötben –Belgium, Csehország, Új-Zéland, Magyarország és Franciaország- a gyermekbántalmazás miatti halálozás aránya 4-szer, 6-szor magasabb, mint a vezető országok átlaga.

**3. ábra A 15 évnél fiatalabb gyermekek
bántalmazás miatti halálozása az OECD országokban**



forrás: UNICEF (2003): *A league table of child maltreatment deaths in rich nations*.
Innocenti ReportCard No. 5. szeptember 2003. UNICEF Innocenti Research Centre,
 Florence. 4. p.

A fentiekben bemutatott adatok alapján beszéljük meg:

- 1) Mennyire elterjedt Magyarországon a gyermekbántalmazás?
- 2) Milyen jogai sérülnek a gyerekeknek a bántalmazás kapcsán?
- 3) Milyen okai lehetnek a gyermekbántalmazásnak?
- 4) Milyen okai lehetnek a családon belüli erőszaknak?
- 5) Hogyan lehetne megelőzni a gyermekbántalmazást/családon belüli erőszakot?
- 6) Kinek milyen feladata lehet a gyermekbántalmazás megelőzésében?

A Kézikönyv a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtók számára a gyermekekkel szembeni rossz bánásmóddal kapcsolatos esetek ellátáshoz és kezeléséhez című módszertani füzet Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok, Budapest 2006 című dokumentum 14-28. oldal alapján mutassák be mi a feladata a gyermekbántalmazás megelőzésében a veszélyeztetettséget észlelő és jelzőrendszernek, a gyermekjóléti szolgálatnak, a jegyzői gyámhatóságnak és városi gyámhivatalnak!/(előre kiadott feladat, csoportmunka)

- Mutassák be az ugyanezen dokumentumban (28-41. oldal) eseteket!/(előre kiadott feladat, csoportmunka)
- 7) Az alábbi ombudsmani megállapítás alapján foglalja össze szociálpedagógusként mit lehetne tenni a gyerekek jogtudatosságának növelése érdekében?
„Különös figyelmet igényel a gyermek általi segítségkérések alacsony száma, ami nem lehet pusztán annak eredménye, hogy az érintett gyermekek még túlságosan fiatalok ahhoz, hogy saját problémájukat jelezzék, jogaikat érvényesítsék. A gyermekek életkori sajátosságai mellett – vagyis azon kívül, hogy bizonyos életkorig nem várható el a gyermektől, hogy maga hozza működésbe a gyermekvédelmi szervek valamelyikét – a jogtudatosság hiánya, is oka lehet a beérkezett jelzések alacsony számának.” (ombudsmani jelentés, bántalmazott gyerekekről, AJB-2031/2011)
 - 8) Az erőszak tipológiáját tekintve milyen típusú erőszak valósult meg az alábbi esetben?
Hova fordulhat az anya szakmai segítségért?

Milyen szakemberek bevonására lehet szükség az alábbi esetben? A szociális munka munkaformái közül melyiket alkalmazná és miért az alábbi esetben?

S. Éva 25 éves óvónő négy hónapos fiát több hétig ápolták az intenzíven.

„Először csak nyöszörgött, de hiába keltem fel hozzá, tettem tisztába, itattam – csak nem akart megnyugodni. A férjem, ki tudja, hányadszor jött haza kapatosan, ilyenkor gyorsan eljár a keze. A szülés óta eltelt pár hónapban már csak ordibáltunk egymással. Tele voltam szorongással: a kicsi meg szinte megállás nélkül sírt. Mindezt csak tetézte az ólmos fáradtság, ami a gyerek háromórás ritmusával járt. Akkor éjszaka a férjem azt mondta: vagy elhallgattatom én, vagy ő teszi meg. Sétálgattam vele, ringattam a kocsijában, de csak nem csendesedett. Végül a férjem is fölkelt, felénk tántorgott, kikapta a kezemből a kicsit, és bevágta a kiságyba. Próbáltam védelmezni, de ekkor már ütött is. Lökdösödtünk, fölkaptam a kicsit, és az éjszaka közepén elrohantam az anyámhoz. Nem mertem elmondani a szüleimnek sem, hogy mi történt. Csakhogy a gyerek reggelre szokatlanul nyugodt lett, aluszékonnyá vált. Bevitettem a kórházba, agyrázkódással, agyburkok közti vérömlennyel tartották bent. Az orvos utalt arra, hogy sejtí, érti, mi történt. Próbált szóra bírni, de csak nem jelenthettem fel a gyerekem apját, összevissza beszéltem.”

Forrás: http://gyermekbántalmazas.hu/szakmai-publikaciok/sose-razd-a-kisbabadat/item/siro-csecsemk-agressziv-szuelk-ketsegbeesett-orvosok?category_id=7
2012.08.20.

- 9) Mutassanak be olyan gyermekbántalmazással kapcsolatos eseteket, amiket a terepgyakorlat során ismertek meg!

Irodalom:

HEGEDŰS JUDIT – PINTYI ZOLTÁN (2008): *Segédanyag a gyermekbántalmazás témájához pedagógusok számára*
www.rev8.hu/csatolmanyok/jogidokok/jogidokok_20.pdf
2012.08.10.

- HERCZOG MÁRIA (2007): *Gyermekbántalmazás*. Complex Kiadó, Budapest
- KEREZSI KLÁRA (1996): A gyermek, mint a családi erőszak áldozata In Szilvási Léna (szerk.) (1996): *Gyermek-Család-Társadalom*. Hilscher Rezső Szociálpolitika Egyesület, Bp., 56-78. old.
- Család, Gyermek, Ifjúság* 2001/5.sz. tematikus száma
- KEREZSI KLÁRA (1995): *A védtelen gyermek. (Erőszak és elhanyagolás a családban)* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest.
- RANSCHBURG JENŐ (2006): *A meghitt erőszak*. Saxum Kiadó, Budapest
- RÉVÉSZ GYÖRGY (2004): *Szülői bánásmód – Gyermekbántalmazás*. Új Mandátum, Budapest
- VIRÁG GYÖRGY: *Családi iszonyok – A családi erőszak kriminológiai vizsgálata*. KJK –Kerszöv
- Bántalmazott gyermekekről* teljes ombudsmani jelentés
<http://www.obh.hu/allam/jelentes/201102031.rtf> oAJB-2031/2011
- Kézikönyv a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtók számára a gyermekekkel szembeni rossz bánásmóddal kapcsolatos esetek ellátáshoz és kezeléséhez.*
www.szmm.gov.hu/download.php?ctag=download&docID=292
 2012.08.21.
http://gyermekbantalalmazas.hu/szakmai-publikaciok/sose-razd-a-kisbabadat/item/siro-csecsemk-agressziv-szuelt-ketsebbeesett-orvosok?category_id=7
- UNICEF (2003): *A league table of child maltreatment deaths in rich nations*. Innocenti ReportCard No. 5. september 2003. UNICEF Innocenti Research Centre, Florence. 4. p. www.unicef-irc.org/publications/pdf/repcard5e.pdf 2012.05.10.

5. Gyermekekkel kapcsolatos szociális problémák kezelésének lehetőségei: a gyermekszegénység kérdése

Kérdések, feladatok:

- 1) Gyermekszegénység elleni nemzeti program fő cselekvési stratégiái, dokumentum feldolgozás/csoportmunka (előre kiadott feladat csoportok között megosztva)

- 2) DARVAS ÁGNES – TAUSZ KATALIN (2006): *Gyermekszegénység. DEMOS Bp. megoldási stratégiák feldolgozása/csoportmunka* (előre kiadott feladat csoportok között megosztva)
- 3) GÁBOS ANDRÁS – SZÍVÓS PÉTER (2006): A gyermekszegénység és néhány jellemzője Magyarországon In Kolosi-Tóth-Vukovich (szerk.) (2006): *Társadalmi riport 2006. TÁRKI, Budapest.* (előre kiadott feladat csoportok között megosztva)
- 4) A következő dokumentumok órai feldolgozása a dokumentumokban található táblázatok elemzése, értékelése, tendenciák összefoglalása/csoportmunka
 - 4A) Statisztikai tükör Jövedelmi helyzet 2010. 5. 82. sz. KSH 2011. december 6.
http://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=9341&p_temakor_kod=KSH&p_session_id=323125325187568&p_lang=HU 2012. 08. 10
 - 4.B) A családi háttér és a szegénységi kockázat. In A szegénység generációk közötti átörökítése KSH 2012. márc. 26. 2-6. old.
<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/szegenysegatorokites.pdf> 2012. 05. 12.
 - 4.C) Létminimum értékek különböző háztartás típusokban. Létminimum 2011. KSH 2012. június 4. 4-6. old.
http://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=10858&p_temakor_kod=KSH&p_session_id=803195294447137&p_lang=HU 2012. 08. 20.
- 1) Foglalja össze milyen pénzbeli és természetbeni juttatásokat ismer a Gyermekvédelmi törvény szerint!
 Statisztikai Tükör Gyermekvállalás és gyermeknevelés 2011. április KSH Budapest Pénzben folyósított ellátások 13-21. old.
http://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=8227&p_temakor_kod=KSH&p_session_id=587420013250077&p_lang=HU 2012. szeptember 12.

7. Gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatást nyújtó intézmények rendszere, fenntartók, feladatok, feladatmegosztás

- 1) Az alábbi táblázat segítségével foglalják össze az egyes szereplők, milyen feladatot látnak el a gyermekvédelem kapcsán! (csoportmunka: egy-egy csoport egy-egy szereplőt mutat be)

A GYERMEKVÉDELMI RENDSZER MŰKÖDTETŐI ÉS FELADATUK 1997 UTÁN

Önkormányzati

Állami

feladatok

Ellátások

**Gyámhatósági
intézkedések**

Település önkormányzat	Jegyző
<p>Biztosítja: a gyermekjóléti alapellátásokat</p> <ul style="list-style-type: none"> - rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény - rendkívüli gyermekvédelmi támogatás - gyermekjóléti szolgáltatás - gyermekek napközbeni ellátása (bölcsőde, családi napközi, házi gyermekfelügyelet) - gyermekek átmeneti gondozása (átmeneti otthon) <p><i>Szervezi és közvetíti a másol igénybe vehető ellátáshoz való hozzájutást</i></p>	<p>Hatásköre különösen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gyermekek védelmbe vétele és a védelembe vétel megszüntetése - a gyermekek ideiglenes elhelyezése - teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat felvétele - ismeretlen személy általi örökbefogadáshoz való hozzájáruló nyilatkozat felvétele - ügygondnok, eseti gondnok kirendelése - gyermekjóléti szolgáltatás működésének engedélyezése - kiegészítő gyermekvédelmi támogatás - dönt a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtásáról és az iskoláztatási támogatás folyósításának felfüggesztéséről

	<p>ról, valamint az ezen ellátások felhasználására kirendelt eseti gondnok elszámolásának elfogadásáról, továbbá kezdeményezi a folyósító szervnél az iskoláztatási támogatás szüneteltetését és a szüneteltetés megszüntetését,</p> <ul style="list-style-type: none"> - megállapítja az óvodáztatási támogatásra való jogosultságot - közreműködik a gyermektartásdíj iránti igény érvényesítésében a nemzetközi szerződésben meghatározottak szerint, - közreműködik a gondozási díj, valamint a megelőlegezett gyermektartásdíj behajtásában,
	Városi gyámhivatal
	<p>Hatásköre különösen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nevelési felügyelet elrendelése - gyermektartásdíj megelőlegezése - otthonteremtési támogatás - a gyermekek ideiglenes hatályú elhelyezése - a gyermekek nevelésbe vétele - gyermekek kapcsolattartási ügyei - vagyoni ügyek - gyámsági és gondnoksági ügyek - családba fogadás engedélyezése - örökbefogadási ügyek - családi jogállás rendezése - kiskorú házasságkötésének engedélyezése - utógondozás és utógondozói ellátás elrendelése - perindítások (gondnokság, gyer-

	mekelhelyezés) - feljelentés (kk veszélyeztetése, tartás elmulasztása, stb.) - eljár a tartásdíj külföldön való behajtása tárgyában - a gyermek részére gyámot, családba fogadó gyámot,, hivatásos gyámot rendel - a cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyezés, annak megszüntetése és felülvizsgálata, valamint ezzel összefüggésben a választójogból való kizárás és a kizárás megszüntetése
Megyei Intézményfenntartó Központ	Szociális és gyámhivatal
<p>Feladata a szociális és gyermekvédelmi intézményhálózat összefogása, gazdálkodásuk koordinálása, az ellátás színvonalának javítása.</p> <p>Biztosítja: a gyermekvédelmi szakellátást</p> <ul style="list-style-type: none"> - területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás (szakértői munka, hivatásos gyámi hálózat és nevelőszülői hálózat, családgondozás, utógondozás) - otthont nyújtó ellátás (nevelőszülő, gyermekotthon) - utógondozás, utógondozói ellátás 	<p>Hatásköre különösen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - az I. fokú gyámhatóságok szakmai irányítása és felügyelete, - másodfokú döntések meghozatala - gyermekintézmények működésének engedélyezése és tevékenységük ellenőrzése - elősegíti és koordinálja a bünelkövetés, illetve a bűnismétlés megelőzését célzó programok indítását a veszélyeztetett, továbbá a bűncselekményt elkövetett, de nem büntethető, valamint a büntetőeljárás alá vont gyermekek számára. - gyermek- és ifjúságvédelem koordinátori feladatai

Emberi Erőforrások Minisztériuma	Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet Országos Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság
<ul style="list-style-type: none"> - ágazati irányítás és szakmai felügyelet - közvetlen intézmények fenntartása (javítóintézetek, speciális gyermekotthonok) - Család- és Gyermekvédelmi Szakmai Kollégium - Javítóintézetek és speciális gyermekotthonok - Központi Hatósági Feladatok - Országos Örökbefogadási Nyilvántartás 	<p>Az Emberi Erőforrások Minisztériumának családpolitika, szociálpolitika, gyermekvédelem, ifjúsáspolitiká, esélyegyenlőség és drogmegelőzés ágazati irányítását segítő és támogató háttérintézménye. Feladatuk kiterjed a tudományos kutatás, módszertani fejlesztés és szolgáltatás, valamint statisztikai és információs szolgáltatások körére. Ezen feladatokat érintő fejlesztési programok előkészítésében és lebonyolításában vesz részt.</p>
<p>Központi költségvetés: (állami hozzájárulás a szociális és gyermekjóléti feladatokhoz, a gyermek- és ifjúság-védelemhez stb.)</p>	

- 2) Mit jelent a szektorsemleges szabályozás a gyermekvédelemben?
- 3) Kik lehetnek a gyermekjóléti-gyermekvédelmi intézmények fenntartói?
- 4) Milyen intézmények tartoznak a gyermekjóléti alapellátások közé?

8. A szociálpedagógus feladatai a gyermekjóléti alapellátásban: gyermekjóléti szolgálat, gyermekek napközbeni ellátása (bölcsőde, családi napközi, házi gyermekfelügyelet, családi gyermekfelügyelet)

Kérdések feladatok:

A következő dokumentumok órai feldolgozása a dokumentumokban található táblázatok elemzése, értékelése, tendenciák összefoglalása/csoportmunka

- 1) Statisztikai Tükör Gyermekvédelmi Jelzőrendszer 2010. V. 42. sz.
KSH 2011. június 22.
www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=8500&p_temakor_kod=KSH&p_session_id=587420013250077&p_lang=HU 2012. szeptember 12.
- 2) Statisztikai Tükör Gyermekvállalás és gyermeknevelés 2011. április
KSH Budapest
http://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=8227&p_temakor_kod=KSH&p_session_id=587420013250077&p_lang=HU
2012. szeptember 12.
 - Kisgyermekek napközbeni ellátása 21-25. old.
 - Gyermekjóléti szolgálatok és a jegyzők szerepe 27-30 old.
- 3) Statisztikai Tükör Gyermekvállalás után- a munkaerőpiacra való visszatérést segítő tényezők 2010. IV. 6. sz.
Bölcsődei ellátás, Óvodai ellátás, Családi napközi,
http://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=488&p_temakor_kod=KSH&p_session_id=587420013250077&p_lang=HU
2012-09-12.
- 4) Vita kezdeményezése a gyermekjóléti szolgálatok jelzőrendszerének működtetéséről, az ombudsman jelentése alapján.
Kérdés: Hogyan lehetne a jelzőrendszer működésének hatékonyságát javítani, mit tehet a szociálpedagógus ennek érdekében?
„További kiemelés igényel az az általános jelenség, hogy a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjai azért nem teljesítik kötelezettségüket, mert félnek a jelzéssel érintett személyek általi megtorlástól. Ahogy azt korábbi, 2227/2010. számú jelentésemben is megállapítottam, meggyőződésem, hogy a gyermekek jogai érvényesülésének nem lehet akadálya a fenyegetettségtől való félelem. E helyzetek kiküszöbölése, a jelzőrendszeri tagok működésének elősegítése, védelme az állam feladata.

Álláspontom szerint az esetmegbeszélések elmaradásának, rendszertelenségének oka – a jelzőrendszeri tagok elfoglaltságán, esetleg hanyagságán vagy érdektelenségén túl – elsősorban az, hogy az esetmegbeszélésekről rendelkező jogszabály *lex imperfecta*, azaz sem az ellenőrzés módját, menetét, az arra feljogosított szervet nem nevezi meg, sem pedig szankciót nem ír elő annak elmaradása esetén” (ombudsmani jelentés, bántalmazott gyerekekről, AJB-2031/2011)

9. A szociálpedagógus feladatai a gyermekjóléti alapellátásban: gyermekjóléti szolgálat, gyermekek napközbeni ellátása (bölcsőde, családi napközi, házi gyermekfelügyelet, családi gyermekfelügyelet)

Kérdések, feladatok:

Az alábbi irodalmak egyéni vállalás alapján történő feldolgozása, Power Pointos szemléltetése:

- 1) SZÖLLŐSI GÁBOR (2000): A gyermekjóléti szolgálatok előzményei, közpolitikai kapcsolatai és funkciói. In *Család, Gyermek, Ifjúság* 2000/4.sz. 17-23. old.
- 2) SIDLOVICS FERENC (2005): Biztos kezdet. *Család, Gyermek, Ifjúság* 2005 évi. 6. sz.
- 3) CZIBERE KÁROLY, KORINTUS MIHÁLYNÉ (2004): *Gyermekeink gondozása nevelése. Magyarországi háttér tanulmány az OECD „A kisgyermekkorai nevelés és gondozás szakmapolitikájának tematikus vizsgálata” c. programjához* NCSSZI, OKI Budapest.
- 4) A szociálpedagógus lehetséges munkakörei, feladatai a gyermekvédelmi alapellátásban –gyermekjóléti szolgálat bölcsőde, családi napközi, házi gyermekfelügyelet, családi gyermekfelügyelet-/ csoportmunka kiadott segédanyag alapján (lásd 2. számú melléklet.) Az alapellátásban betölthető munkaköri feladatok bemutatása a terpegyakorlaton szerzett tapasztalatok –intézmény, munkakör rövid bemutatása- felhasználásával. (előre kiadott feladat, csoportmunka)

9. A szociálpedagógus feladatai a gyermekjóléti alapellátásban: gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona, helyettes szülői hálózat

Az alábbi irodalmak egyéni vállalás alapján történő feldolgozása, Power Pointos szemléltetése:

- 1) RÉVÉSZ PIROSKA (1999): *A helyettes szülői szolgáltatás*. Esély, 1999. évi 2-3.sz. 59-78.old.
- 2) PAPP KRISZTINA – TÜSKI ANNA (szerk.): *Átmeneti gondozás célszerű vagy ideális?! Módszertani kézikönyv* NCSSZI, Kapocs könyvek 8. kötet
- 3) A szociálpedagógus lehetséges munkakörei, feladatai a gyermekvédelmi alapellátásban-gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona, helyettes szülői hálózat-/ csoportmunka kiadott segédanyag alapján (lásd 2. számú melléklet.) Az alapellátásban betölthető munkaköri feladatok bemutatása a terepgyakorlaton szerzett tapasztalatok –intézmény, munkakör rövid bemutatása- felhasználásával. (előre kiadott feladat, csoportmunka)

10-11. A szociálpedagógus feladatai a gyermekvédelmi szakellátás intézményeiben: gyermekotthonok, lakásotthonok, területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás

Kérdések, feladatok:

Az alábbi irodalmak egyéni vállalás alapján történő feldolgozása, Power Pointos szemléltetése:

- 1) ZSÁMBÉKI ESZTER (2004): A lakásotthonba élő gyerekek helyzete In *Család, Gyermek Ifjúság* 2004/ 2. sz. 5-20. old.
- 2) RÁ CZ ANDREA (2006): A gyermekotthoni nevelés kihívásai a nagykorúságuk előtt álló fiatalok jövőképe In *Kapocs* 2006/8. sz.
- 3) RÁ KÓ ERZSÉBET (2011): *A gyermekvédelmi szakellátás helyzete*. Egyetemi Kiadó, Debrecen 49-71. old.
- 4) RÁ KÓ ERZSÉBET (2011): *A gyermekvédelmi szakellátás helyzete*. Egyetemi Kiadó, Debrecen 76-106. old.

- 5) A szociálpedagógus lehetséges munkakörei, feladatai a gyermekvédelmi szakellátásban-gyermekotthonok, lakásotthonok, nevelőszülői hálózat, TEGYESZ- csoportmunka kiadott segédanyag alapján (lásd 2. számú melléklet.) Az alapellátásban betölthető munkaköri feladatok bemutatása a terepgyakorlaton szerzett tapasztalatok – intézmény, munkakör rövid bemutatása- felhasználásával. (előre kiadott feladat, csoportmunka)

12. A gyermekotthonokban nyújtott szolgáltatások rendszere, különös tekintettel a szabadidő szervezésre. A szociálpedagógus feladata a szabadidő szervezésben

Kérdések, feladatok:

- 1) Domszky András (1999): A gyermekotthonok működésének szabályairól és követelményeiről Módszertani levél Országos Család- és Gyermekvédelmi Intézet, Budapest. (előre kiadott feladat, csoportmunka)
- 2) Az alábbi megállapítás figyelembe vételével készítsenek szabadidős programot egy gyermekotthonban/lakásotthonban élő gyermekcsoport számára, majd az egyes csoportok mutassák be a programjukat. (csoportmunka)

„Az intézményben élő gyerekek szabadidős szokásaira vonatkozóan a következő megállapításokat tesszük. A fiatalok többsége jelentős mennyiségű szabadidővel rendelkezik. A szabadidejüket hétvégén és hétköznap is elsősorban az otthonban és barátokkal töltik. A hétvégi szabadidős színtér, –elsősorban a gyermekotthonban élők körében– az otthon és barátok mellett a szórakozóhelyekkel egészül ki. A hétvégi rokon, szülő látogatás, mint lehetséges színtér nagyon alacsony arányú. Ennek oka az lehet, hogy a családdal való kapcsolattartás elsősorban a testvérekkel való kapcsolatot jelenti, akik gyakran maguk is az intézmény lakói.

A fentiek alapján arra a megállapításra jutottunk, hogy az otthonoknak igen nagy szerepük van a szabadidő szervezésben, mivel idejük nagy részét az otthonban töltik a fiatalok. A szabadidő szervezése segítheti a fiatalok társadalmi integrációját, mivel aktívan megje-

lenhetnek az adott település közművelődési és egyéb intézményeiben, azok rendezvényein. További jelentősége, hogy prevencióssal bír a különböző szenvedélybetegségek megelőzésében, a garik kialakulásának megelőzésében.” (RÁKÓ ERZSÉBET: A szabadidő eltöltésének lehetőségei a gyermekvédelmi intézményekben *Iskolakultúra* 20. 9.sz. 43-52. old.)

A program elkészítésénél vegyék figyelembe a következő szempontokat:

- Program helye, ideje, tárgyi, személyi feltételei
- A program célja, időtartama
- Gyerekek életkora, létszáma, állapota
- A program részletes bemutatása, időbeni ütemezése
- A program megvalósítása során alkalmazott módszerek
- Foglalkozás össze milyen készségekre, képességekre van szükség a szabadidő szervezéshez!

13. Gyermekjóléti, gyermekvédelmi területen készült esettanulmányok bemutatása

Kérdések, feladatok:

- 1) Mutassák be a csoportok az alábbi szempontok alapján elkészített hosszsmetszeti esettanulmányokat. (előre kiadott feladat, csoportmunka)

A hosszsmetszeti esettanulmány alapvető tartalmi elemei

„A tanulmányban szerepelnie kell a klienssel kapcsolatos alapvető adatoknak (életkor, nem, egészségi állapot, esetleges fogyatékoság, családi kapcsolatok, életkörülmények – ideértve a jövedelmi viszonyokat, a lakáskörülményeket is -, végzettség, foglalkozás, „társadalmi státusz” stb.). Hogy e felsorolásból mely adatokat szükséges megjelölni, vagy éppen milyen más adatokkal bővítendő a tanulmány, mindig az adott eset típusától, és annak kezelésének jellegétől függ. Fontos, hogy e bemutatáskor is érvényesülnie kell a titoktartás szabályának, azaz figyelni kell arra, hogy a kliens ne váljék azonosíthatóvá.

- A fizikai, fiziológiás jellemzők, a családi, rokoni kapcsolatok stb. megjelenítése mellett, kiemelt fontosságú a *kliensek mentális jellemzőinek és a család érzelmi viszonyainak* a kellően részletes bemutatása is.
- A tanulmányban fontos megjeleníteni, *milyen módon került kapcsolatba a kliens az intézménnyel*, hiszen az eset sikerességét, valamint a szakember első feladatát (ti. szükség van-e a kliens problémakezeléssel kapcsolatos motivációjának kialakítására vagy erősítésére) nagyban befolyásolja, hogy eleve jobban motivált önkéntes, vagy kötelezett kliensről van-e szó.
- Fontos megjeleníteni *a problémát, amit a kliens hozott*, ha van, *az ügyben érintett egyéb informális és formális szereplőknek a kliensétől esetenként eltérő probléma meghatározását*, továbbá azt, *hogyan látta a szakember a problémát*, valamint *a beavatkozás alapjául szolgáló (ideális esetben közös) végleges problémadefiníciót*.
- A legtöbb esetben szükség van *az (eset)előzmények részletes bemutatására*, vagyis annak bemutatására, *mióta áll fenn az adott probléma*, próbálták-e azt korábban kezelni, ha igen, *hogyan*, kaptak-e korábban más szervezettől segítséget, konkrétan milyen segítséget, s ennek volt-e valamilyen hatása stb.
- Mivel e tanulmányok elkészítésének egyik fő célja az, hogy segítségükkel fejlődhessen a problémamegoldó képességünk, *a tanulmány lényegi része annak részletes (a konkrét beavatkozások tartalmát is megjelenítő), elemző (vagyis az ok-okozati viszonyokat feltáró) bemutatása, hogy milyen beavatkozások történtek az ügyben, milyen erőforrásokat mozgósítottak, s mindezek milyen hatásokat eredményeztek*. Fontos, hogy az elemzés amennyire lehet elfogulatlan, objektív és őszinte legyen, s járjon annak átgondolásával, hogy mi az, amit esetleg más módon kellett volna megtenni.
- Amennyiben *folyamatban lévő esetről* van szó, tisztázni kell, *hol áll most az ügy, s milyen további beavatkozásokat terveznek*. (Esettanulmányt készítő hallgatóknak pedig azt kell végiggondolniuk, amennyiben ők vihetnék tovább az adott esetet, mit tennének az ügyben.)
- *Lezárt eset* kapcsán ismertetni kell az *elért eredményeket*, kiemelve azon tényezőket, amelyek hozzájárultak az eset sikeres lezárásához. Ugyanakkor fontos azokat az esetleges gondokat,

problémákat is számba venni, melyek továbbra is fennállnak – ismertetve a problémák fennmaradásának lehetséges okait és esetleges következményeit.

Sikertelenség esetén szintén szükség van azon tényezők számbavételére, amelyek hozzájárulhattak a kudarchoz.

A tanulmány rendszerint a legfontosabb *tanulságokat összegző, egyben elemző jellegű megállapításokkal zárul.*”

(Soós Zsolt (2012): *Szociális munka módszerek alkalmazása a gyakorlatban – szociális esetmunka* 28. old.)

14. A gyermekvédelemben alkalmazott munkaformák, módszerek

Kérdések, feladatok:

1) Dolgozzuk fel az alábbi esetet a megadott szempontok alapján! (csoportmunka)

- Készítsenek el a problémamegoldó modell alkalmazásával egy egyéni esetkezelési tervet!
- Foglalják össze milyen csoportot és hogyan szerveznének meg az eset szereplői számára!

A gyermekjóléti szolgálathoz jelzés érkezett az iskolából miszerint a 10 éves K.L. gyakran álmosan, fáradtan érkezik az iskolába. Társaival megváltozott a kapcsolata nem szívesen vesz részt az iskolai programokon sem. Tanulmányi eredménye korábban kiváló volt, mostanára azonban az órákon gyakran elkalandozik a figyelme és ez a tanulmányi teljesítményén is meglátszik. Magatartásában ugyanakkor érezhető, hogy törekszik a külső elvárásoknak való teljes megfelelés elérésére.

K.L. családi körülményeire jellemző, hogy édesanyjával kettesben él, amióta édesapja elhagyta őket. Az anyjával való kapcsolatára jellemző, hogy erős érzelmi szálak fűzik hozzá, mindent megtesz érte, mindenben meg akar felelni a saját maga által felállított elvárásoknak, gondoskodni akar édesanyjáról, fenn akarja tartani a család működésének látszatát. A gyermek apja csak alkalmanként küld ugyan némi pénzt a gyermek számára, de nem tesz eleget tartásdíj fizetési kötelezettségének, személyes kapcsolatukra is az jellemző, hogy ritkán kerül sor találkozásra apa és fia között. Az édesanya férje távozása óta pszichés problémákkal küzd, orvosi kezelésre

szorul, táppénzen van jelenleg is. Az édesanya nem jár társaságba, rokoni, baráti kapcsolatait hanyagolja, a lakásból szinte ki sem lép. A bevásárlásokat, hivatalos ügyek *intézését* a fia végzi. A felírt gyógyszereket is K.L. váltja ki. A korábban kiegyensúlyozott, jól tanuló kisfiú mára visszahúzó, gondterhelt gyerekké vált.

15. Hallgatói portfóliók áttekintése

A csoportok bemutatják a félév során feldolgozott anyagaikat.
A félév közös értékelése.

Mellékletek

1. számú melléklet a gyermekvédelmi szemlélet-változás, gyermeki jogok téma feldolgozásához

Forrás: PATRÍCIA BRANDER, ELLIE KEEN, MARIE-LAURE LEMINEUR (szerk.) (2004): KOMPASZ Kézikönyv a fiatalok emberi jogi képzéséhez. GYISM Mobilitás, Budapest. 84. old.

Állítások, amiket a hallgatók kártyákon megkapnak.

A gyermeknek joga van ahhoz, hogy minden őt érdeklő kérdésben kinyilváníthassa véleményét és a gyermek véleményét kellően tekintetbe kell venni.

Tiszteletben tartják a gyermek jogát a gondolat-, a lelkiismeret-, és a vallásszabadságra. A gyermeket megilleti a szabad egyesülés és békés gyülekezés joga.

A gyermeket nem szabad alávetni magánéletével, családjával, lakásával, vagy levelezésével kapcsolatban önkényes vagy törvénytelen beavatkozásnak, sem pedig becsülete vagy jó hírneve elleni jogtalan támadásnak.

A szülőket illeti az elsődleges felelősség a gyermek felneveléséért és fejlődéséért.

A gyermeknek joga van az oktatáshoz. Az egyezményben részes államok az alapfokú oktatást mindenki számára kötelezővé és ingyenessé teszik. Az iskolai fegyelmet a gyermek méltóságával összeegyeztethető módon kell fenntartani. A gyermek oktatásának a következő célokra kell irányulnia: a gyermek személyiségének kibontakoztatása, szellemi és fizikai képességeinek és tehetségének fejlesztése, az emberi jogok és alapvető szabadságok tisztelete, a szabad társadalomban az étellel járó felelősség vállalása a béke, barátság, megértés, tolerancia és egyenlőség szellemében, valamint tiszteletet kell ébresztetni benne a természeti környezet iránt.

A gyermeknek joga van a pihenéshez és a szabadidő eltöltéséhez, a játékhoz, és ahhoz, hogy szabadon részt vehessen a kulturális és művészeti életben.

Elismerik a gyermeknek azt a jogát, hogy védelemben részesüljön a gazdasági kizsákmányolás ellen, és ne legyen kényszeríthető semmiféle kockázattal járó, életére és fejlődésére ártalmas munkára. Megvédi a gyermeket a nemi kizsákmányolás és a nemi erőszak minden formájától. Az alábbiak megakadá-

lyozására tesznek intézkedéseket: a gyermek kizsákmányolása prostitúció vagy más törvénytelen nemi tevékenység, illetve pornográf jellegű műsorok vagy anyagok elkészítése céljából.

Az egyezményben részes államok megtesznek minden lehetséges gyakorlati intézkedést, a fegyveres konfliktus által fenyegetett gyermekek védelemben és gondozásban részesítésére.

A szabálysértéssel vagy bűncselekmény elkövetésével gyanúsított minden gyermek esetében biztosítani kell, hogy mindaddig ártatlannak tekintsek, ameddig bűnösségét a törvény szerint be nem bizonyították, hogy védelme előkészítésében és benyújtásához jogsegélyben részesüljön, ne lehessen kényszeríteni arra, hogy maga ellen tanúskodjék vagy beismerje bűnösségét, magánéletét teljes mértékben tiszteletben tartsák, valamint a korának, jólétének megfelelő helyzetéhez mért elbánást biztosítsanak. Sem halálbüntetés, sem életfogytiglani börtönbüntetés a szabadlábra bocsátás kilátása nélkül nem szabható ki olyan bűncselekmények esetében, amelyek elkövetésével 18 éven aluli gyermeket vádolnak.

2. számú melléklet

A táblázat a 15/1998. (IV.30.) NM rendelet alapján készült. (2012. 09. 12.)	Készítette: G. Rákó Erzsébet	
ellátási forma	munkakör	szociálpedagógus
Gyermekjóléti szolgáltatás	magasabb vezető/vezető	Igen
	családgondozó	Igen
	módszertani szaktanácsadó	Igen
Bölcsődei igazgatóság	magasabb vezető	Igen
Bölcsőde	magasabb vezető	Igen
	kisgyermeknevelő	Igen, de szükséges hozzá még a következő OKJ-s képzések valamelyike: bölcsődei szakgondozó, vagy csecsemő- és kisgyermekgondozó vagy kisgyermeknevelő- gondozó
	szaktanácsadó	Igen
	módszertani szaktanácsadó	Igen
Családi napközi	kisgyermeknevelő	Igen + felkészítő tanf. családi napközit működtetők felkészítő tanfolyamának [29/2003. (V. 20.) ESzCsM rendelet] elvégzése
	nevelő	Igen + felkészítő tanf.
Családi napközi hálózat	családi napközis koordinátor	Igen + felkészítő tanf.
Házi gyermekfelügyelet	nevelő	Igen
Alternatív napközbeni ellátás		Igen
Gyermekek átmeneti otthona	magasabb vezető/vezető	Igen
	nevelő	Igen
	családgondozó	Igen
	módszertani szaktanácsadó	Igen
Helyettes szülői hálózat	helyettes szülői tanácsadó	Igen
	vezető	Igen

Családok átmeneti otthona	magasabb vezető/vezető	Igen
	családgondozó	Igen
	módszertani szaktanácsadó	Igen
Gyermekotthon	magasabb vezető/vezető	Igen
	nevelő	Igen
	utógondozó, családgondozó	Igen
	módszertani szaktanácsadó	Igen
Különleges gyermekotthon	magasabb vezető/vezető	Igen
	kisgyermeknevelő	Igen, de szükséges hozzá még a következő OKJ-s képzések valamelyike: bölcsődei szakgondozó, vagy csecsemő- és kisgyermekgondozó vagy kisgyermeknevelő- gondozó
	utógondozó, családgondozó	Igen
Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat	magasabb vezető/vezető	Igen
	nevelőszülői tanácsadó	Igen
	utógondozó, családgondozó	Igen
	örökbefogadási tanácsadó	Igen
	eseti gondnok, vagyonkezelő gondnok, hivatásos gyám	Igen
	gyámi gondozói tanácsadó	Igen
	módszertani szaktanácsadó	Igen
Megyei Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság	vezető	Igen
Nevelőszülői hálózat	vezető	Igen
	nevelőszülői tanácsadó	Igen
	utógondozó, családgondozó	Igen
	módszertani szaktanácsadó	Igen